

КОРЕКЦІЯ АГРЕСИВНОСТІ МЕТОДАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ

Г. В. Руда

Херсонський державний університет

anna23993@ukr.net

Науковий керівник: кандидат психологічних наук Яцюк А.М.

Є дві форми прояву агресії: не деструктивна агресивність та ворожа деструктивність, які характерні як для дорослих, так і для дітей [1].

Не деструктивна агресивність – це механізм задоволення бажання, досягнення мети та здатності до адаптації. Вона спонукає дитину до конкуренції в навколишньому світі, до захисту своїх прав та інтересів і сприяє розвитку пізнання й здатності покладатися на себе.

Ворожа деструктивність – це не просто зла та ворожа поведінка, але й бажання завдати комусь болю, отримати від цього задоволення.

Проблемою агресії у дітей займалися багато відомих науковців, таких як Г.Є. Бреслав, Д.Г. Лютова, Г.Б. Моніна, Т.Г. Рум'янцева, І.А. Фурманов та інші.

Мета статті – розглянути особливості корекції агресивності у дітей методами казкотерапії.

Можна виокремити наступні особливості агресивної поведінки у дітей: по-перше, об'єктами агресії є близькі люди – рідні, друзі; по-друге, неблагополучна родина, в якій виховується дитина, не завжди формує агресивність дитини. Чимало агресивних дітей мають турботливих батьків. Отже, агресія часто виникає без реального приводу.

Психологічна корекція – це метод комплексного психологічного впливу на дитину (підлітка) з метою зміни її життєвих настанов, поглядів, навичок поведінки, а також розвитку таких психічних функцій, як пам'ять, увага, мислення.

Психологічну корекцію агресивних форм поведінки у дітей дошкільного віку проводять різними методами за такими напрямками:

1. Гра (найширше використовують під час роботи з дітьми молодшого віку).

2. Вилучення зі звичного оточення та залучення до коригуючого середовища чи групи.

3. Творче самовираження (малювання, конструювання, заняття музикою та іншими видами творчої діяльності).

Казкотерапія – це «дитячий» метод у тому значенні, що він адресований творчому відкритому «дитячому початку» у людині. Але в будь якому віці в казці можна відкрити щось таємне і хвилююче: коли ми сприймаємо казку, кожний обирає для себе той зміст, що найбільш співзвучний його світовідчуванню на даний момент, що може дати відповідь на внутрішнє питання. У цьому секрет вічної молодості казок. Все, що описано метафорою, казкотерапія може якісно використовувати, підбираючи кожному відповідний його інтересам жанр [6].

З метою м'якого впливу на поведінку дитини, слід використовувати психоекскіційний потенціал казки. Саме казка коригує поведінку дитини або її особистісні риси характеру (сором'язливість, неохайність, примхливість, жадібність тощо). «Правильно» підібрана казка може навчати дітей чемності, доброзичливого та дбайливого ставлення до оточуючих і природи. Створюючи психокорекційну казку, слід визначити героя (казкового двійника дитини); описати його життя (дуже схоже на життя самої дитини); поставити героя в проблемну ситуацію, яка є нагальною для дитини; розповісти, як казковий герой вирішив її (запропонувати альтернативну модель поведінки) [4].

Перед тим як створювати корекційну казку для дитини, можна, для початку, звернутись до її психодіагностичного потенціалу: скласти казку разом з дитиною чи попросити дитину придумати казку. Така казка висвітлить саме ту проблему, яка турбує дитину в конкретний момент часу. Психодіагностична казка, дасть психологу необхідну інформацію, зашифровану в образах, з якими ототожнює себе дитина, що можна буде використати для написання психокорекційної казки.

Додатково можна використовувати проєктивні методики, які є ефективним доповненням до казкотерапії.

Під час діагностики агресивності дітей дошкільного віку нами було з'ясовано, що дітям з високим рівнем агресії частіше притаманна поведінка, котра включає фізичну агресію, неготовність до співпраці та компромісу, дратівливість та відсутність самоконтролю. Загальною властивістю агресивних дітей є нездатність до розуміння інших людей, неможливість дотримуватись правил гри, підтримувати інших.

З метою подолання агресивності у дітей 4-5 років та враховуючи стан карантину в країні нами було проведено одне дистанційне заняття за допомогою створеного каналу на платформі YouTube [5] та надано рекомендації батькам, щодо читання казок Р.М. Ткач разом з батьками [2].

Також батькам агресивних дітей було надано рекомендації щодо спілкування з ними [3]:

- бути уважними до потреб дитини;
- демонструвати модель неагресивної поведінки;
- бути послідовними у покараннях дитини – покарання не повинно принижувати дитину, наносити їй моральну чи фізичну шкоду, здійснюється лише за конкретні вчинки;
- розширювати поведінковий репертуар дитини, навчати її прийнятним формам вираження гніву і відпрацьовувати навички неагресивного реагування в конфліктних ситуаціях;
- навчати розпізнаванню власного емоційного стану і стану оточуючих людей;
- розвивати здатність до співпереживання;
- вчити брати відповідальність на себе.

Після проведення зазначеної вище програми корекції агресивності та з метою визначення її ефективності нами у дистанційному режимі батькам дитини було надано тести для повторного визначення агресивності дітей: тест

«Руки»; методика визначення емоційної сприйнятливості дитини; методика «Неіснуюча тварина» М. З. Дружкевича.

Результати тестування за методикою «Неіснуюча тварина» у кінці експерименту показали, що рівень агресивності у досліджуваній групі дітей значно зменшився: якщо на початку дослідження було виявлено 3 дітей з високим рівнем агресії, то у кінці – лише 1 дитина.

За методикою «Руки» одна дитина за 8 варіантами зображення рук визначала відповіді, які пов'язані з готовністю до вищого прояву агресивності. Це категорії «Агресія» і «Вказівка».

У п'ятьох дітей пояснення зображення рук відносились до категорій «Страх», «Емоційність», «Комунікація» і «Залежність», такі діти демонструють тенденцію до пристосування до соціального середовища, слід зазначити, що ймовірність агресивної поведінки незначна.

Двоє дітей обрали категорії «Активна безособовість», «Емоційність», «Комунікація», про них можливо сказати, що вони також мають спрямованість до соціальної адаптації та низького рівня агресивності.

Остання методика «Визначення емоційної сприйнятливості дитини» надала наступні результати: одна дитина має надвисокий рівень тривожності, страху та перевагу негативних емоцій; всі останні мають оптимістичний настрій, позитивне сприймання довкілля та низький рівень тривожності.

Отже, запропонована методика корекції агресивності у дітей 4-5 років за допомогою казкотерапії являється ефективною та допомагає малюкам покращити емоційний стан, знизити рівень тривожності та агресії.

Література:

1. Плєскановська А. Попередження та корекція агресивності / А. Плєскановська // Відкритий урок. – 2011. – №4. – С. 26-32.
2. Ткач Р.М. 50 целебных сказок для детей / Р.М. Ткач – М. : Институт общегуманитарных исследований, 2018. – 216 с.
3. Ткач Р.М. Сказкотерапия детских проблем / Р.М. Ткач. – СПб : Речь; М.: Сфера, 2008. – 118 с.

4. Шалімова Л.Л. Казкотерапія як засіб розвитку дошкільнят / Л. Л. Шалімова. – Х. : Вид-во «Ранок», 2018. – 160 с.

5. Ютуб-канал Казкотерапія [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=NnLPBXGSsHI>

6. Яцюк А.М., Маскаєва Г.Ю. Корекція агресивності на різних вікових етапах методами казкотерапії. Інсайт: психологічні виміри суспільства: науковий журнал / ред. кол. І.С. Попович, С.І. Бабатіна, І.Р. Крупник та ін.. – Херсон: ВД «Гельветика», 2019 – Вип. 1(16). – С. 183-184.